RPW/97065/2025-1P
EZD RP MRPiPS
(BOM-IV)
Data rejestracji: 2025-11-27
Data wpływu: 2025-11-27

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT SPRAW NIEPEŁNOSPRAWNYCH

UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

REGON: 524527405 NIP: 5242965146 E-MAIL: biuro.spisn@gmail.com

Warszawa, dn. 27.11.2025 r.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
BIURO PODAWCZE
Data wpływu: 2025 -11- 27
-12-
L. dz. .....
5
1330

Szanowna Pani
dr Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Ministra
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Szanowny Pan
Łukasz Krasoń
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Przedmiot petycji – Systemowe zapewnienie aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach legislacyjnych i kształtowaniu polityk publicznych, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

PETYCJA

Szanowna Pani Minister,

Szanowny Panie Ministrze,

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach zwracamy się w interesie publicznym z petycją o systemowe zapewnienie aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach legislacyjnych i kształtowaniu polityk publicznych, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

Prawa osób z niepełnosprawnościami stanowią integralną część powszechnych praw człowieka. Efektywna realizacja tych praw wymaga zapewnienia, aby osoby, których one dotyczą, miały realny i systemowy wpływ na procesy decyzyjne, w tym na kształtowanie prawa i polityk publicznych. Zasada "nic o nas bez nas" jest fundamentalną dewizą ruchu osób z niepełnosprawnościami i znajduje swoje odzwierciedlenie w wiążących Polskę dokumentach międzynarodowych i strategicznych.

Niniejsza petycja ma na celu zwrócenie uwagi na potrzebę pilnego, systemowego uregulowania mechanizmów gwarantujących aktywny, pełny i dostępny udział osób z niepełnosprawnościami oraz ich organizacji przedstawicielskich w procesach legislacyjnych na każdym ich etapie – od konsultacji założeń, przez opiniowanie projektów aktów prawnych, aż po monitoring ich wdrażania.

Obecne mechanizmy konsultacyjne są często niewystarczające, fasadowe lub niedostosowane do potrzeb tej grupy społecznej, co skutkuje tworzeniem barier prawnych i faktycznych, a w konsekwencji – wykluczeniem.

Przedmiotem petycji jest postulat wdrożenia konkretnych rozwiązań, które zapewnią realizację działania I.1.1. "Zapewnienie aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach tworzenia oraz wdrażania aktów prawnych i polityk publicznych" określonego w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, z perspektywą wdrożenia do 2030 roku.

Uzasadnienie

Przedmiotowe uzasadnienie bazuje na aksjologicznych podstawach systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej oraz na normach prawa międzynarodowego, które w sposób wiążący kształtują obowiązki państwa w zakresie partycypacji społecznej osób z niepełnosprawnościami (OzN).

Analiza obowiązujących przepisów prawa prowadzi do konstatacji, iż postulowane działania stanowią konieczny warunek dla pełnej i efektywnej realizacji tychże norm.

A. Kontekst prawa międzynarodowego – prymat norm konwencyjnych

Fundamentalnym aktem prawnym w przedmiotowym obszarze jest **Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (KPON)**, ratyfikowana przez Polskę w 2012 roku.

Posiada ona status prawa pozytywnego i jest bezpośrednio stosowana w polskim porządku prawnym.

Kluczową dla niniejszej petycji normą jest **art. 4 ust. 3 KPON.**

Przepis ten nakłada na państwa-strony jednoznaczny obowiązek konsultowania i aktywnego włączania OzN, za pośrednictwem reprezentujących je organizacji, w proces tworzenia oraz wdrażania aktów prawnych i polityk dotyczących kwestii związanych z niepełnosprawnością.

Obowiązek ten ma charakter wiążący i nie dopuszcza swobodnej interpretacji w zakresie jego fakultatywności.

Należy podkreślić, iż **Komitet ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych**, w swoich licznych dokumentach interpretacyjnych (Uwagach Ogólnych), konsekwentnie wskazuje na zasadę partycypacji (uczestnictwa) jako jedną z wiodących zasad Konwencji.

Partycypacja ta musi być realna, dostępna (zgodnie z art. 9 i 21 KPON) i oparta na pełnej informacji, wykluczając działania o charakterze pozornym lub fasadowym.

Niespełnienie tych wymogów stanowi *de facto* naruszenie zobowiązań międzynarodowych Polski.

B. Kontekst prawa krajowego – implementacja i zobowiązania strategiczne

Ramy prawne krajowe, w tym **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**, gwarantują ogólne prawo do udziału w życiu publicznym (art. 54, art. 61).

Jednakże, to dokumenty niższego rzędu oraz akty strategiczne precyzują mechanizmy realizacji tych praw w odniesieniu do OzN.

Kluczowym dokumentem strategicznym jest **Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030**. Dokument ten, przyjęty przez Radę Ministrów, stanowi mapę drogową działań administracji publicznej.

Działanie I.1.1. Strategii ("Zapewnienie aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami w procesach tworzenia oraz wdrażania aktów prawnych i polityk publicznych") jest precyzyjnym celem operacyjnym, którego realizacja jest przedmiotem niniejszej petycji.

Obecny stan prawny charakteryzuje się brakiem spójnych, obligatoryjnych i wystarczająco dostępnych procedur konsultacyjnych. Procesy legislacyjne, regulowane m.in. przez *Regulamin pracy Rady Ministrów* i *Zasady techniki prawodawczej*, nie zawierają wystarczająco silnych gwarancji włączenia perspektywy OzN na etapie projektowania prawa.

Wprowadzenie postulowanych zmian legislacyjnych i organizacyjnych jest niezbędne dla usunięcia istniejącego deficytu partycypacji, co wpisuje się w logikę i cel **ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami**, która nakłada na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności informacyjno-komunikacyjnej i architektonicznej.

Proponowane Działania i Ocena Skutków Regulacji (OSR)

Wnosimy o podjęcie następujących działań (postulatów):

1. **Ustanowienie obligatoryjnego standardu konsultacji:**

   Wprowadzenie do *Regulaminu pracy Rady Ministrów* oraz *Zasad techniki prawodawczej* wymogu obligatoryjnego konsultowania projektów aktów prawnych (nie tylko tych *bezpośrednio* dotyczących OzN, ale wszystkich mających na nie wpływ) z reprezentatywnymi organizacjami osób z niepełnosprawnościami, ze szczególnym uwzględnieniem zasady dostępności (formaty łatwe do czytania i rozumienia, język migowy, napisy, audiodeskrypcja, dostępność architektoniczna spotkań).

2. **Ustanowienie mechanizmu "testu wrażliwości na niepełnosprawność"**

   Wprowadzenie do procedury Oceny Skutków Regulacji (OSR) obligatoryjnego wymogu dokonywania analizy wpływu każdego projektu aktu prawnego na sytuację osób z niepełnosprawnościami, w tym na ich prawa, dostępność i poziom życia. Wyniki tej analizy powinny być jawne i podlegać konsultacjom.

3. **Zapewnienie finansowania dla organizacji przedstawicielskich:**

   Ustanowienie dedykowanego funduszu (np. w ramach PFRON) na wsparcie merytoryczne i techniczne organizacji OzN, umożliwiające im profesjonalne uczestnictwo w procesach konsultacyjnych (analizy prawne, tłumaczenia, ekspertyzy).

4. **Wprowadzenie standardów dostępności (webinarów, spotkań online) w procesach konsultacyjnych:**

   Zobowiązanie organów administracji państwowej, w ramach Regulaminu pracy Rady Ministrów, do wykorzystywania nowoczesnych technologii komunikacyjnych (wideokonferencje, platformy e-konsultacji) w sposób w pełni dostępny cyfrowo (zgodnie z WCAG 2.1), w tym zapewnienie tłumaczenia na polski język migowy (PJM) oraz transkrypcji na żywo podczas spotkań konsultacyjnych.

5. **Cykl szkoleń dla kadr administracji publicznej:**

   Zorganizowanie kompleksowego, cyklicznego i obligatoryjnego programu szkoleń dla urzędników Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz ministerstw (w tym departamentów legislacyjnych). Celem jest podniesienie kompetencji z zakresu stosowania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, praktycznych standardów dostępności (cyfrowej, architektonicznej, komunikacyjnej) oraz efektywnych metod partycypacji społecznej OzN. Szkolenia te mają na celu wyeliminowanie barier proceduralnych i mentalnych, gwarantując pełne uwzględnienie perspektywy OzN w procesach tworzenia prawa i polityk publicznych.

Ocena Skutków Regulacji (OSR):

- **Skutki społeczne:**

  Postulowane działania doprowadzą do znaczącej poprawy jakości stanowionego prawa i tworzonych polityk publicznych. Zapewnienie realnej, systemowej partycypacji przełoży się na tworzenie rozwiązań bardziej inkluzywnych, adekwatnych do faktycznych potrzeb OzN, co w konsekwencji przyczyni się do zmniejszenia barier społecznych, zawodowych i komunikacyjnych. Zwiększy się poczucie sprawczości obywatelskiej i integracji społecznej tej grupy.

- **Skutki prawne:**

  Wprowadzenie zmian proceduralnych i organizacyjnych zapewni pełną zgodność polskiego porządku prawnego i praktyki administracyjnej ze zobowiązaniami wynikającymi z ratyfikowanej Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz pełną realizację celów określonych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030.

- **Skutki ekonomiczne (długofalowe):**

  Lepsze prawo, tworzone przy udziale beneficjentów, pozwoli na uniknięcie kosztownych błędów w projektowaniu (np. infrastruktury niedostępnej, programów pomocowych o niskiej efektywności), zmniejszy koszty związane z wykluczeniem i dyskryminacją oraz potencjalne koszty postępowań sądowych związanych z naruszeniami praw OzN.

Źródła Finansowania:

Finansowanie postulowanych zmian, w tym wsparcia merytorycznego i technicznego dla organizacji OzN, zapewnienia dostępności procesów konsultacyjnych (tłumaczenia, audyty, platformy cyfrowe, szkolenia kadr), może pochodzić z następujących źródeł:

- **Budżet Państwa:**

  Środki z rezerwy celowej budżetu państwa, dedykowane na realizację Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami.

- **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON):**

  Wykorzystanie funduszy PFRON, w ramach zadań statutowych związanych z aktywizacją i integracją społeczną OzN.

- **Fundusze Unii Europejskiej:**

  Możliwość aplikowania o środki w ramach nowej perspektywy finansowej, w szczególności z **Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS)** oraz programów regionalnych, które kładą nacisk na włączenie społeczne, dostępność i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

<u>Podsumowanie</u>

Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych, kierując się nadrzędnym celem budowy społeczeństwa włączającego i realizując swoją misję statutową, apeluje do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o potraktowanie niniejszej petycji z należytą powagą, jako istotnego głosu strony społecznej, opartego na mocnych podstawach prawnych i merytorycznych.

Podkreślamy, że systemowe zapewnienie aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami oraz reprezentujących je organizacji w procesach legislacyjnych i kształtowaniu polityk publicznych nie stanowi *de facto* przywileju czy ustępstwa administracyjnego, lecz fundamentalne prawo człowieka, zapisane w Konstytucji RP oraz w wiążącej Rzeczpospolitą Polską Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON).

Realizacja tego prawa jest niezbędnym warunkiem dla skutecznego osiągnięcia celów określonych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz pełnego wdrożenia standardów Konwencji ONZ.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,

mgr inż. Mariusz Nowak
Prezes Zarządu

mgr Daniel Kowalski
Sekretarz Generalny

Załączniki:

- opinia prawna Stowarzyszenia Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT SPRAW NIEPEŁNOSPRAWNYCH

UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

REGON: 524527405 NIP: 5242965146 E-MAIL: biuro.spisn@gmail.com

Warszawa, dn. 27.11.2025 r.

Opinia Prawna

Dotyczy: Oceny zgodności obecnych procedur legislacyjnych i konsultacyjnych w Polsce z wymogami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, w kontekście systemowego zapewnienia aktywnego i pełnego udziału osób z niepełnosprawnościami (OzN) w procesach kształtowania prawa i polityk publicznych.

Podmiot sporządzający opinię: Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych (SPISN)

I. Treść i cel petycji

Przedmiotem petycji, skierowanej do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), jest postulat podjęcia inicjatywy legislacyjnej lub organizacyjnej mającej na celu systemowe uregulowanie mechanizmów gwarantujących aktywny, pełny i dostępny udział OzN oraz ich organizacji przedstawicielskich w procesach tworzenia i wdrażania aktów prawnych oraz polityk publicznych.

Petycja postuluje w szczególności:

1. Wprowadzenie do *Regulaminu pracy Rady Ministrów* oraz *Zasad techniki prawodawczej* wymogu obligatoryjnych, dostępnych konsultacji projektów aktów prawnych z reprezentatywnymi organizacjami OzN.
2. Ustanowienie mechanizmu "testu wrażliwości na niepełnosprawność" w ramach Oceny Skutków Regulacji (OSR).
3. Zapewnienie adekwatnego finansowania dla organizacji przedstawicielskich OzN na cele merytorycznego uczestnictwa w konsultacjach.
4. Wprowadzenie standardów dostępności cyfrowej i komunikacyjnej w procesach konsultacyjnych online.
5. Zorganizowanie cyklu obligatoryjnych szkoleń dla kadr administracji publicznej z zakresu praw OzN i standardów partycypacji.

Nadrzędnym celem petycji jest pełna realizacja zasady "nic o nas bez nas" oraz wypełnienie zobowiązań międzynarodowych i krajowych Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Wymogi formalne (art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach)

Petycja spełnia wymogi formalne określone w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach.

III. Kwestie, które uznaje się za istotne w związku z petycją

Kluczową kwestią merytoryczną jest analiza luki prawnej oraz faktycznej w zakresie partycypacji OzN w procesie tworzenia prawa. Problematyka ta ma swoje umocowanie w hierarchicznie wyższych aktach prawnych niż procedury wewnętrzne administracji.

1. **Zobowiązania międzynarodowe (KPON):**

   Ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (KPON) ma status prawa pozytywnego i, zgodnie z art. 91 Konstytucji RP, pierwszeństwo przed ustawami. Art. 4 ust. 3 KPON nakłada **jednoznaczny obowiązek** konsultowania OzN i ich organizacji w procesach decyzyjnych. Obecne mechanizmy konsultacyjne (np. te wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) mają często charakter fasadowy, są niewystarczająco dostępne i nieobligatoryjne w pełnym zakresie, co stanowi potencjalne naruszenie art. 4 ust. 3 KPON.

2. **Zobowiązania strategiczne (Strategia 2021-2030):**

   Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 jest dokumentem rządowym, przyjętym przez Radę Ministrów. Wskazane w petycji Działanie I.1.1. jest *de facto* przyznaniem przez Rząd RP, że obecny system wymaga poprawy. Petycja domaga się zatem realizacji przyjętych już zobowiązań politycznych.

3. **Luka proceduralna w prawie krajowym:**

   Regulamin pracy Rady Ministrów oraz *Zasady techniki prawodawczej*, choć regulują proces legislacyjny, nie zawierają wystarczająco silnych gwarancji włączenia perspektywy OzN **na etapie projektowania** prawa.

   Wprowadzenie "testu wrażliwości na niepełnosprawność" oraz obligatoryjnych standardów dostępności konsultacji wypełniłoby tę lukę i zapewniłoby spójność wewnętrznego prawa proceduralnego z normami KPON.

IV. Wnioski

W świetle powyższej analizy, Stowarzyszenie Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych stwierdza, co następuje:

1. Przedmiotowa petycja spełnia wszelkie wymogi formalne określone w ustawie o petycjach i powinna zostać merytorycznie rozpatrzona.
2. Postulaty zawarte w petycji są zasadne i znajdują silne umocowanie w prawie międzynarodowym (KPON, art. 4 ust. 3) oraz w krajowych dokumentach strategicznych (Strategia na rzecz OzN 2021-2030, Działanie I.1.1).
3. Istnieje realna potrzeba i konieczność wprowadzenia zmian systemowych (legislacyjnych i organizacyjnych) w celu zapewnienia pełnej partycypacji OzN w procesie tworzenia prawa, co wymaga modyfikacji *Regulaminu pracy Rady Ministrów* oraz *Zasad techniki prawodawczej*.
4. Realizacja postulatów wymaga zaangażowania środków finansowych z budżetu państwa lub PFRON, co jest uzasadnione długofalowymi korzyściami społecznymi i ekonomicznymi (tworzenie lepszego prawa, unikanie kosztownych błędów wykluczenia).

Opinia prawna Stowarzyszenia Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych (SPISN) potwierdza, że obecne polskie procedury legislacyjne i konsultacyjne nie spełniają w pełni wymogów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 w zakresie systemowego zapewnienia aktywnego i pełnego udziału OzN w procesach kształtowania prawa i polityk publicznych.

Petycja postulująca wprowadzenie obligatoryjnych, dostępnych konsultacji, "testu wrażliwości na niepełnosprawność" oraz standardów dostępności cyfrowej jest zasadna i niezbędna do wypełnienia luki proceduralnej oraz realizacji międzynarodowych i krajowych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wyrazami szacunku,

mgr inż. Mariusz Nowak
Prezes Zarządu

mgr Daniel Kowalski
Sekretarz Generalny